

Od redaktora

DOI 10.19195/1642-5782.17(27).1

Tom zawiera pięć artykułów zróżnicowanych tematycznie i dwa sprawozdania z zagranicznych międzynarodowych konferencji z 2018 roku — jednej w Sankt Petersburgu, drugiej w Tawirze, w Portugalii.

Małgorzata Gajak-Toczek (UŁ) ponownie w „Kształceniu Językowym” zajmuje się sylwetką i osiągnięciami znanego łódzkiego dydaktyka języka i literatury Tadeusza Czapczyńskiego (1884–1958), w przekonaniu, że z jego dorobku warto dziś skorzystać. Ćwiczenia w mówieniu i pisaniu w jego wydaniu uwzględniały indywidualność uczniowskich wypowiedzi i prowadziły skutecznie do osiągnięcia umiejętności językowych, między innymi dzięki bliskości sytuacji lekcyjnych i realnych sytuacji komunikacyjnych, co pozwalało uczniom w naturalny sposób wyrażać siebie i opisywać świat.

Istniejący od dawna temat, który nazwę metodyką pytań egzaminacyjnych, podejmuje Anna Tabisz (UO). Pytania zadawane uczniom podczas rozmowy maturalnej są analizowane od strony pragmatycznej, gramatycznej oraz dydaktycznej. Rozmowa egzaminacyjna może się toczyć jak walka albo — co preferuje autorka — jak dialog, z pytaniami otwartymi, pozwalającymi uczniowi wykazać się wiedzą i wyrazić własne poglądy.

Krzysztof Kaszewski (UW) zastanawia się, jak pracować na lekcjach języka polskiego nad nazwami miast i wsi, sprawiającymi przecież użytkownikom języka kłopot, choćby z powodu częstej nieregularności gramatycznej. Ćwiczenia w ich analizowaniu, dostrzeganiu różnic i podobieństw, wnioskowaniu z pewnością się przydadzą. Temat dość rzadko podejmowany, więc tym bardziej zasługujący na uwagę.

Sprawozdanie z własnych badań nad zakłóceniami w komunikacji językowej dziecka z zespołem Aspergera przedstawia Sandra Caban (doktorantka UO). Przejawiają się one między innymi w wysokim tonie mówienia, nieodpowiedniej ekspresji ruchowej, ubogim słownictwie, krótkich zdaniach, ograniczeniach w zdolności do inicjowania i podtrzymywania rozmowy.

Głównym przedmiotem szkicu Kordiana Bakuły (UWr) są dwa przysłowia: *Każdy rad tam chodzi, gdzie się urodzi* oraz *Każdy tam ciągnie, gdzie się ulągnie*, którym do tej pory nie poświęcono osobnego studium. Ich analiza prowadzi autora do odrzucenia przygodnie rzuconych uwag Juliana Krzyżanowskiego o erotycznym, a nawet pornograficznym sensie tych przysłów. Obok nich pojawiają

się również inne, zwłaszcza Mikołaja Reja, także obce, łacińskie, egipskie. Jedną z odpowiedzi na tytułowe pytanie jest ta, że ludzi ciągnie do miejsca urodzenia (domu, miasta, ojczyzny), na przykład *każdemu gniazdo milsze, w którym się wyłagnie*, a drugą... — drugą i trzecią czytelnik znajdzie w artykule.

Dwa wspomniane sprawozdania zamykają tom. Alena Shestakova-Stukun (Petersburski Uniwersytet Państwowy) powiadamia o międzynarodowej konferencji z cyklu „Słowiańskie wykłady” z listopada 2018, która odbyła się w Sankt Petersburgu. Referaty dotyczyły pięciu obszarów badawczych: literatur słowiańskich, historii słowianistyki, współczesnych języków słowiańskich, ich historii i dialektologii i wreszcie słowiańskiej metodyki nauczania języków. Z dwudziestej już konferencji cyklu ukazały się zbiory referatów pod redakcją Mariny Ju. Kotovej.

Z przywołanym artykułem o przysłowiach współbrzmi sprawozdanie Iriny Zimonyi-Kalininy (Budapeszt) z 12. Interdyscyplinarnego Kolokwium Przysłowioznawczego zorganizowanego przez Międzynarodowe Towarzystwo Paremiologiczne w listopadzie 2018 roku w Tawirze, w Portugalii. Udział wzięli w niej przedstawiciele ośrodków z całego niemal świata, między innymi z Argentyny, Brazylii, Chorwacji, Czech, Estonii, Finlandii, Niemiec, Węgier, Indii, Iranu, Polski, Rosji, Turcji, USA. Prym na konferencji wiedli zasłużeni dla paremiologii Wolfgang Mieder (USA), z referatem o przysłowiach antysemickich służących do manipulowania niemiecką opinią publiczną przez niemiecki narodowy socjalizm, i František Čermák (Czechy), który zbadał Brytyjski Korpus Językowy i znalazł tam 100 przysłów nadających się w przyszłości do umieszczenia w międzynarodowej bazie przysłów pomysłu fińskiego paremiologa Matti Kuusi. Wagę tego systemu dla porównawczego słowiańskiego przysłowioznawstwa rozważała Marina Ju. Kotova (Rosja), nawiązując do odmiennych podejść z jednej strony Grigorija Permjakowa, z drugiej zaś M. Kuusi. Podejmowano też zagadnienia miejsca i roli przysłów w społeczeństwie, w tym wykorzystania ich w systemach totalitarnych, w edukacji, w prasie, w marketingu bankowym.

Kordian Bakula